

בס"ד, י' כסלו התשפ"ו

זבחים ע"ז – הקרבת איסורים כ"עצים", תליית פסול במה שאבד, ודיני תערובות דמים

שאלות:

1. ליעקב כהן התערבבו איברים של חטאת ועולה, מה הוא עושה עם התערובת?

תערובת איברי חטאת ועולה

הגמרא דנה במשנה חדשה שעוסקת באיברי חטאת (שנאכלים) שהתערבבו באיברי עולה (שקרבים כליל).

○ מחלוקת המשנה:

- **דעת רבי אליעזר:** יקריב את כל התערובת על המזבח, "ורואה אני את בשר החטאת כאילו הן עצים".
- **דעת חכמים:** לא יקריב, אלא ימתינו לינת לילה, שהאיברים (תעובר צורתן) ייפסלו מדין "נותר", ואז יוציאו אותם לבית השריפה.
- **מקור המחלוקת (מדרשות הפסוקים):** הגמרא מבארת שהמחלוקת נובעת מדרשת הפסוקים שעוסקים בשאור ודבש: "כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אֲשֶׁה לְדֹ; קֶרֶבַן רֵאשִׁית תִּקְרְבוּ אֹתָם לְדֹ וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לְרִיחַ נִיחֹחַ"
▪ **רבי אליעזר:** דורש מהמילים "לְרִיחַ נִיחֹחַ" – רק לשם קורבן אסור להעלותם, אבל מותר להעלותם "לשם עצים".
- **חכמים:** דורשים מהמילה "אֹתָם" – רק אותם (שאור ודבש) מותר להעלות לשם עצים, אבל לא איסורים אחרים (כמו בשר חטאת).
- **רבי אליעזר** דורש מהמילה "אֹתָם" שרק שאור ודבש אסורים בהעלאה גם על **כבש** המזבח (כמו שהברייתא בתורת כהנים לומדת מהמילים 'ואל המזבח'), אבל דברים אחרים (כמו "שיריים" שגם נלמדים מהפסוק הזה – ממנו – 'כל שממנו לאישים') הם **לא** אסורים בהעלאה על הכבש.
- **חכמים** לומדים מהריבוי "אֶל הַמִּזְבֵּחַ" שכל האיסורים (גם שאור ודבש וגם שיריים) אסור להעלותם גם על הכבש.
- הגמרא מביאה ברייתא, שחולקת על המשנה שלנו ומציגה את המחלוקת באופן אחר:
 - כולם מסכימים שאיברי חטאת ועולה שהתערבבו – יקרבו. וכולם מסכימים שאיברי רובע ונרבע שהתערבבו – לא יקרבו.
 - הם נחלקו על איברי עולה **תמימה** שהתערבבו באיברי **בהמה בעלת מום**. במקרה הזה, **רבי אליעזר** אומר "יקרבו, ורואה אני את איברי בעלת המום כאילו הן עצים", ו**חכמים** אוסרים.
- הגמרא מנסה להבין למה **רבי אליעזר** מבחין בין בעלת מום (שמקריבים) לרובע ונרבע (שלא מקריבים), ומציעה מספר תירוצים:

- **תירוץ רב הונא (נדחה):** מדובר במום שהוא לא ניכר (דוקין שבעין), שלפי **רבי עקיבא** אם עלה – לא ירד. הגמרא דוחה את התירוץ: כי **רבי עקיבא** דיבר על מקרה של בדיעבד, אם האיבר כבר עלה.
- **תירוץ רב פפא (נדחה):** מדובר שכבר עלו על הכבש, ולכן יש להקריבם. הגמרא דוחה את התירוץ: אם ככה, גם בעל מום בפני עצמו, בלי תערובת, היה צריך לעלות.
- **התירוץ שמתקבל: רבי אליעזר** דורש מהפסוק "מום בם" שהאיסור נאמר רק על בעל מום בפני עצמו ("בם"), ולא כשהוא בתערובת. **חכמים**, לעומת זאת, דורשים מזה שאם המום עבר, הקורבן כשר. שאת זה **רבי אליעזר** לומד מהכפילות שנאמר 'בהם' ונאמר 'בם'.

○ הגמרא שואלת: אם **רבי אליעזר** לומד מהפסוק שהתערובת כשרה, למה הוא אומר "רואה אני אותם כאילו הן עצים"? **הגמרא עונה שרבי אליעזר** אמר את הדברים האלו "לשיטתם של **חכמים**": הוא טען כלפיהם, שלפחות יודו לו שבשר בעלת מום דומה לבשר חטאת (שבו הם מודים שיעלה כעצים). אבל, **חכמים** חולקים וטוענים שבעל מום מאוס והוא לא ראוי לעלות כלל.

2. זמיר כהן הקריב איבר אחד מהתערובת הקודמת של יעקב, זה משנה את הדין?

משנה נוספת: תערובת איברים בעלי מום

משנה חדשה דנה במקרה של איברי עולות תמימות שהתערבבו באיברי עולה בעלת מום.

- **דעת רבי אליעזר:** אם כבר הוקרב ראש אחד מהתערובת (בדיעבד), מותר להקריב את כל שאר הראשים. הסיבה לזה היא שלפי שיטתו (כמו שראינו בברייתא), איסור הקרבת בעל מום בתערובת הוא רק מדרבנן, ולכן ניתן להקל ולהשתמש בכלל "תולין" (תולים את הפסול בראש שכבר הוקרב).
- **דעת חכמים:** אפילו אם הוקרבו כולם חוץ מאחד, האחרון ייצא לבית השריפה.
- **דיוק הגמרא: הגמרא מוסיפה** בשם **רבי אלעזר שרבי אליעזר** התיר להקריב את השאר רק "שנים שנים" ולא אחד אחד, כדי להוסיף עוד ספק (בכל זוג יש בוודאי אחד כשר וזו לא הקרבה של איסור ודאי).
- על זה, **רבי ירמיה** מקשה מלשון המשנה, שבה **חכמים** אומרים: "אפילו קרבו כולם חוץ מאחד מהן...". הלשון הזאת משמע **שרבי אליעזר** חולק עליהם גם במקרה של "אחד", ומתיר להקריב אותו לבדו! **רבי ירמיה בר תחליפא מתרץ** שהכוונה ב"אחד" היא לא לאיבר יחיד, אלא ל"זוג אחד".

3. בדם של קרבן החטאת התערבב יין האם אפשר לתת מתנות על המזבח מהתערובת?

משנה: דיני תערובות דמים

המשנה האחרונה בדף עוברת לדון בדיני דם קורבן שהתערבב בנוזלים אחרים.

- **דם שהתערבב במים:** אם עדיין יש לתערובת "מראית דם", היא כשרה לזריקה.
- **דם שהתערבב ביין או בדם אחר (של בהמת חולין למשל):** רואים את היין/הדם השני כאילו הם מים, ובודקים אם עדיין היה נשאר מראה דם.

- **דעת רבי יהודה:** חולק ואומר ש"אין דם מבטל דם". כלומר, הדם הכשר לא מתבטל, וניתן להזות מהתערובת גם אם יש בה טיפה אחת של דם כשר.
- **דם שהתערבב בדם פסולים או בדם התמצית:** אם דם כשר התערבב בדם של קורבנות פסולים (כגון פיגול, רובע ונרבע) או בדם התמצית (הדם שנשאר לאחר שדם הנפש הכשר לזריקה כבר יצא), יש לשפוך את כל התערובת לאמה (תעלת הניקוז בעזרה), אפילו אם הדם הכשר הוא הרוב. הגמרא תסביר שזו גזירת חכמים.
- **רבי אליעזר** חולק על הדין הזה ומכשיר את התערובת. (הגמרא בדף הבא תפרש את מחלוקתם).
- **דין בדיעבד: חכמים** מודים שאם כהן לא שאל ונתן מהדם המעורב על המזבח – מה שניתן, כשר.